

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.171](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.171)

УДК 658.14:332.1

*Ю. А. Малахова,
асистент кафедри менеджменту,
Національний транспортний університет
ORCID: 0000-0002-8769-7597*

ПЛАНУВАННЯ ВПЛИВУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ ВАНТАЖНИХ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Yuliia Malakhova
Assistant of Department of Management
National Transport University*

TAX LOAD IMPLEMENTATION PLANNING ON INVESTMENT ACTIVITY OF CARGO'S AUTO-OPERATING ENTERPRISES

В статті розроблено алгоритм планування джерел фінансування інвестиційних витрат підприємства в залежності від співвідношення між інтегральним коефіцієнтом податкового навантаження та його граничним значенням. Так, якщо очікується прибуткова діяльність підприємства, і коефіцієнт податкового навантаження більший за його граничне значення, то можливості інвестиційної активності обмежується власними коштами. Якщо ж коефіцієнт менший за граничне значення, то можливе запозичення коштів, що розширює обсяги інвестиційної діяльності. При цьому алгоритмом передбачено необхідність врахування рівня фінансових ризиків, пов'язаних з кредитуванням.

Здійснено розрахунок рентабельності власного капіталу, як показника інвестиційної привабливості підприємства, за трьома варіантами прогнозу. Результати розрахунків показали можливість збільшення капітальних інвестицій за рахунок зменшення податкового тиску на підприємство, яке обумовлено, в першу чергу, зростанням бази нарахування.

For the owner of any business, taxes and fees are part of his income that can be invested in further developing the business for greater profits. The question of the impact of the current tax system on investment activity is an important aspect of the activity of each enterprise. Cargo's auto-operating enterprises are no exception. When planning the level of investment activity of cargo's auto-operating enterprises it is advisable to use the tax burden. Investment activity may be limited, based solely on the use of its own sources of financing, and active, involving borrowing. The boundary between them is the marginal value of the integral coefficient of tax burden, calculated using the method of financial leverage, taking into account the current rate on bank loans.

The article proposes an algorithm for planning sources of financing investment costs of an enterprise, depending on the relationship between the integral coefficient of tax burden and its marginal value. Thus, if the profitability of the enterprise is expected in the forecast period, and the tax burden is greater than its marginal value, then the opportunity for investment activity is limited by its own funds. If the ratio is less than the threshold value, then borrowing may be extended,

which extends the scope of investment activity. This algorithm assumes the need to take into account the level of financial risks associated with lending. Only if the expected value of the leverage is less than acceptable to the enterprise, borrowing is appropriate. This model is an important component of tax management that determines the level of financial constraints on the possibilities of enterprise development.

The main indicator of the investment attractiveness of the company is the return on equity. The calculation of the return on equity and economic return on assets for three variants of the forecast - pessimistic, sustainable, optimistic. The results of the calculations showed the possibility of increasing capital investments by reducing the tax pressure on the enterprise, which is caused, first of all, by the growth of the accrual base. Increasing profitability contributes to increasing the investment attractiveness of cargo motor companies.

Ключові слова. Податкове навантаження; інвестиційна активність; коефіцієнт податкового навантаження; автотранспортне підприємство; планування.

Keywords. Tax burden; investment activity; coefficient of tax burden; cargo's auto-operating enterprises; planning.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Врахування рівня податкового навантаження підприємств при плануванні інвестиційної активності є актуальним питанням. Все частіше податки сплачуються за рахунок обігових коштів, скорочуючи їх обсяги для ведення поточної та інвестиційної діяльності. Крім цього, практика авансових платежів у бюджет, а також чинний у вітчизняній податковій системі механізм сплати ПДВ призводить до того, що для проведення належних податкових виплат підприємство змушене повністю витратити власні кошти та залучати зовнішні ресурси, які у зв'язку з високими ризиками й рівнем інфляції в Україні стають усе дорожчими

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблемою впливу податкового навантаження на господарську діяльність підприємства займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких Т. Богославець, Н. Гавриленко, О. Коновалова, І. Лохвицька, Т. Меліхова, М. Новіков, Л. Новосельська, В. Ткаченко та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Вченими здійснювалися дослідження впливу системи оподаткування на собівартість продукції [7, с. 34], на фінансово-економічні показники діяльності підприємств [1, с. 121] та переважно на господарську діяльність підприємства загалом [3, 4, 5, 6]. Проте питанню впливу оподаткування на інвестиційну активність вантажних автотранспортних підприємств приділялося мало уваги.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є розробка моделі оцінювання можливостей фінансування інвестиційних витрат вантажних автотранспортних підприємств в залежності від рівня податкового навантаження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Основним критерієм впливу на підприємство діючої системи оподаткування виступає податкове навантаження. На рівень інвестиційної активності будь-якого підприємства впливає граничне значення інтегрального коефіцієнта податкового навантаження (ІКПН_{гр}), який виступає межею щодо можливостей використання власних і позикових джерел фінансування інвестиційних витрат. Залежність між інвестиційною активністю та граничним значенням коефіцієнту податкового навантаження наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Залежність між інвестиційною активністю та граничним значенням коефіцієнту податкового навантаження

Значення показників, що впливають на інвестиційну активність	Рівень інвестиційної активності	
$\Phi P \leq 0$	Неможлива	
$\Phi P > 0$	$IKPN > IKPN_{гр}$	Обмежена
	$IKPN < IKPN_{гр}$	Активна

Від'ємне або нульове значення фінансового результату свідчить про наявність системної фінансової кризи. Інвестиційна діяльність на підприємстві відсутня, оскільки основним завданням керівництва є проведення санації з метою виходу з кризи.

Якщо діяльність є прибутковою, то підприємство може займатися інвестиційною діяльністю, але активність її буде різною в залежності від можливостей залучення зовнішніх джерел фінансування. Якщо коефіцієнт податкового навантаження вищий за його граничне значення, то підприємство обмежується власними джерелами. Якщо ж коефіцієнт податкового навантаження менший, то можливе запозичення коштів із зовні, що розширює можливості інвестиційної діяльності.

Для визначення граничного значення коефіцієнта податкового навантаження використано метод фінансового левериджу, згідно з яким підприємство може запозичати кошти при умові, що економічна рентабельність активів підприємства дорівнює або перевищує середню відсоткову ставку за кредитами, тобто ціна позикових коштів для підприємства є прийнятною. Граничне значення інтегрального коефіцієнта податкового навантаження (ІКПН_{гр}) визначається за формулою:

$$\text{ІКПН}_{\text{гр}i} = \frac{\sum P_i}{R_{\text{гр}i} * V_i}, \quad (1)$$

де $\sum P_i$ - загальна сума сплачених податків і обов'язкових платежів в i -му періоді;

V_i - виручка від реалізації товарів (робіт, послуг) в i -му періоді.

$R_{\text{гр}i}$ - граничне значення рентабельності продажів для середніх вантажних автотранспортних підприємств i -го періоду, що визначається за формулою:

$$R_{\text{гр}i} = 0,07 + 0,18 * r + 0,04 * r^2, \quad (2)$$

де r - середня відсоткова ставка за комерційними кредитами [2, с. 280].

Для визначення можливостей фінансування інвестиційної активності підприємства в залежності від рівня податкового навантаження розроблено відповідний алгоритм, блок - схема якого наведена на рис. 1.

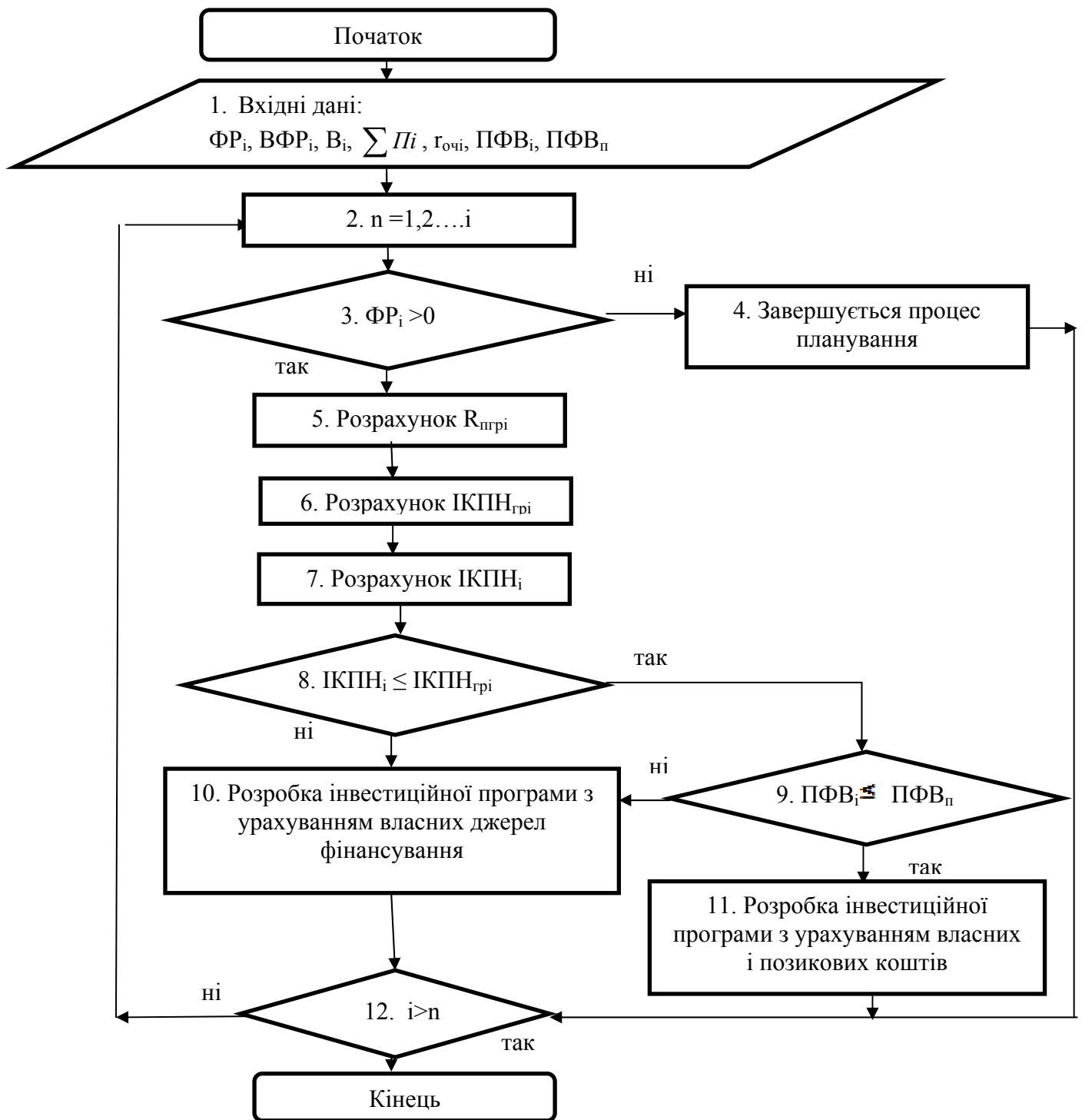

Рисунок 1. Блок - схема алгоритму планування джерел фінансування інвестиційних витрат в залежності від рівня податкового навантаження

Авторська розробка

В алгоритмі використані такі умовні позначення:

FR_i – фінансовий результат i -го періоду;

VFR_i – валовий фінансовий результат i -го періоду;

V_i – виручка від реалізації товарів, робіт, послуг i -го періоду;

$\sum Pi$ – загальна сума податків і обов'язкових платежів i -го періоду;

r_{ochi} – очікувана відставкова ставка по банківським комерційним кредитам;

PFB_i – очікуване значення плеча фінансового важеля i -го періоду;

PFB_n – прийнятне значення плеча фінансового важеля i -го періоду;

n – загальна кількість планових періодів;

i – порядковий номер планового періоду.

Відповідно до алгоритму:

Блок 1. Для визначення інтегрального коефіцієнта податкового навантаження та його граничного значення формується масив вхідної інформації.

Блок 2. Запускається цикл, що визначає кількість періодів планування.

Блок 3. Перевіряється, чи є підприємство прибутковим. Якщо фінансовий результат не перевищує 0, то відбувається перехід на блок 3, у протилежному випадку на блок 4.

Блок 4. При від'ємному фінансовому результаті процес планування завершується.

Блок 5. Розраховується граничне значення рентабельності продажів і-го періоду.

Блок 6. Визначається граничний інтегральний коефіцієнт податкового навантаження підприємства і-го періоду.

Блок 7. Визначається інтегральний коефіцієнт податкового навантаження підприємства і-го періоду.

Блок 8. Якщо інтегральний коефіцієнт податкового навантаження не перевищує граничне значення, то відбувається перехід на блок 9, у протилежному випадку – на блок 10.

Блок 9. Здійснюється перевірка рівня фінансових ризиків, пов'язаних з кредитуванням. Якщо очікуване значення плеча фінансового важеля більше за прийнятне для підприємства, то відбувається перехід на блок 10, у протилежному випадку – на блок 11.

Блок 10. Здійснюється розробка інвестиційної програми з урахуванням власних джерел фінансування.

Блок 11. Здійснюється розробка інвестиційної програми з урахуванням власних та позикових коштів.

Блок 12. Перевіряється умова завершення циклу. Якщо розрахунки здійснено за всі періоди, процес планування завершується, якщо ні - відбувається перехід на блок 2.

У випадку, коли інтегральний коефіцієнт податкового навантаження підприємства не перевищує граничне значення, визначене з урахуванням актуальної ставки по банківських кредитах, підприємство в змозі сплатити вартість користування позиковими коштами як додатковими джерелами фінансування капітальних інвестицій. А отже має змогу інвестувати інвестиційні програми та забезпечити зростання інвестиційної активності підприємства. При цьому необхідно враховувати рівень фінансових ризиків, пов'язаних з кредитуванням. Якщо очікуване значення плеча фінансового важеля більше за прийнятне для підприємства, то запозичення коштів є недоцільним. Тільки за умови прийнятних ризиків можливе запозичення кредитів.

Додаткові можливості фінансування інвестиційних витрат створюють передумови зростання інвестиційної активності підприємства, а отже і його інвестиційної привабливості.

Ефект від зростання інвестиційної активності підприємства полягає у збільшенні рентабельності власного капіталу як показника інвестиційної привабливості. Ефект, оцінений динамікою рентабельності власного капіталу та економічної рентабельності активів, характеризують дані, наведені в табл. 2. При цьому врахована можливість збільшення капітальних інвестицій за рахунок зменшення податкового тиску на підприємство, яке обумовлено, в першу чергу, зростанням бази нарахування.

Таблиця 2.

Розрахунок приросту рентабельності власного капіталу та економічної рентабельності активів

№ п/п	Показник	Варіанти прогнозу на 2020 рік		
		Песимістичний	Сталий	Опимістичний
1	Капітальні інвестиції, тис. грн.	600	1200	1800
2	Фактична капіталовіддача	0,2	0,2	0,2
3	Додатковий прибуток від операційної діяльності, тис. грн. (р.1*р.2)	120	240	360
4	Додатковий чистий прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	98,4	196,8	295,2
5	Фактичний власний капітал, тис. грн.	6008	6008	6008
6	Фактична рентабельність власного капіталу (Рвк), %	4	4	4
7	Абсолютний приріст Рвк, % (р.4/р.5*100)	1,6	3,3	4,9
8	Очікувана Рвк, % (р.6+р.7)	5,6	7,3	8,9
9	Очікувана економічна рентабельність активів, %	10,9	12,8	14,7

Як видно з даних табл.2, зростання інвестиційної активності за рахунок збільшення обсягу капітальних інвестицій призводить до суттєвого зростання рентабельності власного капіталу та економічної рентабельності активів підприємства, а отже, зовнішні інвестиції стають більш привабливими.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Порівняння інтегрального коефіцієнта податкового навантаження з його граничним значенням дозволяє визначити можливості активізації інвестиційної діяльності підприємства: якщо фактичне значення менше за граничне, підприємством має передумови запозичення коштів для фінансування інвестиційних витрат; у протилежному випадку фінансування слід обмежити власними коштами. Практичне використання результатів дослідження

дозволить вантажним автотранспортним підприємствам налагодити систему корпоративного податкового менеджменту та підвищити рівень обґрунтованості інвестиційних рішень і, як наслідок, створити передумови зростання фінансової рентабельності, що підвищить рівень інвестиційної привабливості підприємства.

Список літератури.

1. Богославець Т.І. Аналіз податкового навантаження та його вплив на кінцеві результати діяльності суб'єкта господарювання / Т.І. Богославець // Вісник Національного транспортного університету: В 2-х частинах: Ч. 1. – К.: НТУ, 2012. – Вип. 19. – С. 1-5.
2. Малахова Ю.А. Обґрунтування граничного значення коефіцієнта податкового навантаження на підприємствах вантажного автомобільного транспорту / Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Черніг.нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг.нац. технол. ун-т., 2015. - №3(3). - С. 280-284.
3. Малишкін О. Коефіцієнт податкового навантаження на мікро-рівні: розрахунок та застосування / О. Малишкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 1. – С.18 – 25.
4. Меліхова Т.О. Удосконалення методів аналізу податкового навантаження та господарської діяльності підприємств// Наукові праці КНТУ. Економічні науки.-2010. – вип.17.- с.40-45
5. Новіков М.А. Порівняльний аналіз методик визначення податкового навантаження та шляхи їх удосконалення// Сталій розвиток економіки.-2011. - №7 – с.284-288.
6. Новосельська Л. І. Методи оцінювання рівня податкового навантаження підприємств / Л. І. Новосельська // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013. - Вип. 23.10. - С. 239-244.
7. Ткаченко В. В. Аналіз впливу податків за рахунок собівартості продукції на економічні результати діяльності підприємства // Економіка підприємства. – 2010. – вип.11. – с.34-37.

References.

1. Bohoslavets T. I. (2012), “Analysis of the tax burden and its impact on the ultimate results of an entity's activities”, *Bulletin of the National Transport University: In 2 parts: Part 1*, vol. 19, pp.1-5.
2. Malakhova Yu.A. (2015), “Substantiation of the limit value of the tax factor at the enterprises of freight road transport”, *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia: naukovyi zhurnal*, vol.3(3), pp.280-284.
3. Malyshkin O. (2015), “Micro-level tax burden: calculation and application”, *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, vol. 1, pp.18-25.
4. Melikhova T.O. (2010), “Improvement of methods of analysis of tax load and economic activity of enterprises”, *Naukovi pratsi KNTU. Ekonomichni nauky*, vol.17, pp. 40-45.
5. Novikov M.A. (2011), “Comparative analysis of methods of determining the tax burden and ways to improve them”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol.7, pp.284-288.
6. Novoselska L. I. (2013), “Methods of estimating the level of tax burden of enterprises”, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23.10, pp. 239-244.
7. Tkachenko V. V. (2010), “Analysis of the impact of taxes at the cost of production on the economic results of the enterprise”, *Ekonomika pidpriemstva*. vol.11, pp.34-37.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2019 р.